

Instaan voor de kwaliteit van toetsing

Ambitie toetsen Avans Hogeschool

Beschrijving

opdrachtgever	College van Bestuur
opdrachtnemer	Programma Toetsen; kerngroep onder leiding van Hetty Booijink
link met andere kaders	Gebaseerd op de onderwijsvisie van Avans Hogeschool
korte samenvatting	Ontwikkeld om binnen Avans Hogeschool een gezamenlijke ambitie op toetsing te hebben, met daarin meetbare normen waartoe alle academies zich in de komende beleidsperiode kunnen verhouden.
geldend voor	Avans-breed
looptijd	2020 (met het aflopen van de huidige ambitie en onderwijsvisie)
type kader	Kader
Actualiteit	Groen (Inhoudelijke consistentie behoeft wat verbetering, in overleg of dit via CvB moet i.v.m. collegebesluit)

Colofon

datum	29-05-2016
auteurs	Kerngroep van het Programma Toetsen, o.l.v. Hetty Booijink
versie	n.v.t.
status	definitief
vaststelling	door CvB op 30-06-2015 (besluitnummer 2015-121)

Instaan voor de kwaliteit van toetsen

Ambitie Toetsen Avans Hogeschool

De onderwijsvisie van Avans Hogeschool begint met de volgende zinnen: "Avans Hogeschool daagt studenten uit om het maximale uit zichzelf te halen. De focus ligt daarbij op de ontwikkeling van de student". In de onderwijsvisie is eveneens de visie op toetsing opgenomen. Die visie richt zich zowel op het certificerende deel (summatief) van het toetsen als het ontwikkelingsgerichte (formatief) toetsen. Beiden bevorderen het individuele leerproces. In de onderwijsvisie staat vermeld:

"Toetsing vervult een certificerende rol in de opleiding. Via toetsing toont de student aan over een bepaald, vereist niveau te beschikken. Toetsing fungeert daarnaast als aanjager van het leerproces van onze student. Een toets is een meetinstrument om te bepalen of de student een ontwikkeling doormaakt ten aanzien van de beroepscompetenties. Het takenpakket van een beroepsprofessional is zeer divers, daarom toetsen we de student tijdens de opleidingen op verschillende momenten, op verschillende manieren en in verschillende contexten. Alle toetsen in het curriculum vormen samen een coherent toetsprogramma. Ook het afstudeerprogramma bevat meerdere toetsen. Zo komt de diversiteit aan bod van alle competenties waar een startbekwame beroepsprofessional over moet beschikken. We zetten toetsen gericht en betekenisvol in om de ontwikkeling van de student te bevorderen en om het bereikte niveau te toetsen. We gebruiken zowel formatieve als summatieve toetsing en geven zo actief feedback aan de student. Die feedback geeft de student inzicht in zijn huidige ontwikkeling en hoe hij zich verder kan ontwikkelen."

Onderwijs ontwikkelen en uitvoeren begint en eindigt met toetsing. Door het formuleren van eindkwalificaties en het bepalen van de leerdoelen per programmaonderdeel geeft men richting aan het onderwijs en daarmee de toetsing. Toetsing is er voor zowel student als docent op gericht inzicht te krijgen in het leerproces. Voor de student is toetsing een instrument om het maximale uit zichzelf te kunnen halen. Voorwaarde is wel dat de student zich daarin een actieve rol toeëigent. Voor de docent is toetsing een instrument om te bezien of de beoogde leerdoelen zijn behaald en op basis daarvan de relatie tussen onderwijsactiviteiten en toetsen te verbeteren. De visie op toetsing zoals die in de onderwijsvisie is vastgesteld, vraagt om nadere uitwerking. Avans Hogeschool heeft hiervoor een toetskader ontwikkeld om de consequenties t.a.v. de rollen van o.a. de student en docent, de systemen en de organisatie te duiden.

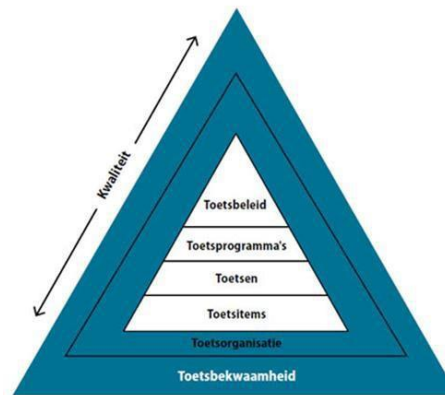
Kwaliteit van Toetsing

Avans Hogeschool werkt vanuit haar visie op onderwijs voortdurend aan (verbetering van) de kwaliteit van toetsing en de borging daarvan. Actoren uit verschillende lagen, academies en dienstheden werken samen aan verdere uitwerking van toetsing. De norm is helder: onbetwiste kwaliteit van toetsing. Om de kwaliteit van toetsen te kunnen definiëren wordt gebruik gemaakt van de kwaliteitscriteria toetsing¹, ook wel bekend als de kwaliteitspiramide (zie figuur 1), aangevuld met wetgeving en overige Avanskaders. De kwaliteitspiramide is een landelijk aanvaard model dat als uitgangspunt heeft dat de basis voor de kwaliteit van toetsen wordt gelegd door de toetsbekwaamheid en de toetsorganisatie. De toets bestaat vervolgens uit toetsitems en alle toetsen tezamen vormen een toetsprogramma. De kwaliteit van toetsing is

---

¹ Joosten-ten Brinke, 2011; Joosten-ten Brinke, Sluijsmans & Peeters, 2012

zo sterk als de zwakste schakel in de piramide. Het streven is dat (uiteindelijk) alle academies voldoen aan de Avans-normen zoals die zijn vastgelegd in het toetskader (bijlage 1).

Figuur 1. Kwaliteitscriteria toetsing

Hieronder volgt per laag van de piramide, de landelijke richtlijnen en de algemene Avanskaders de norm die we binnen Avans Hogeschool hanteren. De academies kunnen zich verantwoorden over de wijze waarop ze die norm bereiken. Het toetskader concretiseert waar we als Avans minimaal naar streven om te kunnen instaan voor de kwaliteit van onze toetsing en welke hulpmiddelen we hierbij hebben.

Toetsbekwaamheid	De BKE/SKE richtlijnen van Avans Hogeschool zijn geïmplementeerd. Iedere docent voelt zich uitgedaagd om leerlingen te helpen om het ontwikkelen van goede toetsen. Examinatoren zijn betrokken.		
Toetsorganisatie	De examinator is verantwoordelijk voor de ontwikkeling, aanlevering, afname en/of afhandeling van één of meerdere toetsen.	Professoren die verband houden met toetsen dan wel examens, zijn gebaseerd op de Avansbrede afspraken. Er is sprake van een voldoende betrouwbare (digitale) toetsomgeving.	
Toetsbeleid	Elke opleiding beschikbare vastgelegd en vastgesteld toetsbeleid. Het toetsbeleid wordt geleidelijk, structureel en systematisch ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd door alle betrokken actoren.		
Toetsprogramma	De toetsen vormen gezamenlijk een samenhangend hbo-waardig toetsprogramma dat aansluit bij de eisen van de opleiding en bij de leerdoelen van de onderwijsseenheden. Het werkveld heeft een rol in de actualisatie ervan.	De gegevens die vormen een toetsprogramma worden vastgelegd in Osiris.	De student wordt op verschillende momenten en op verschillende manieren getoetst met o.a. authentieke taken. Onderdeel van het toetsprogramma is het afstuderingprogramma.
Toetsen	Toetsing geschiedt op basis van heldoeltoppen van de 7 rassen van de toetscyclus en met inachtneming van de kwaliteitseisen (validiteit, betrouwbaarheid, transparantie en haalbaarheid). Toetsen worden ontwikkeld op basis van het vier-ogen principe.		
Toetsitems	Elk afzonderlijk toetsonderdeel voldoet aan de relevante kwaliteitseisen.	Toetsitems worden gedeeld, uitgewisseld, hergebruikt en daardoor voortdurend kwalitatief verbeterd.	
Wetgeving	Elke opleiding voldoet tenminste aan de bepalingen op het gebied van toetsen zoals genoemd in de WHW.	De examencommissie is onafhankelijk en eindverantwoordelijk voor de kwaliteitborging van de toetsing.	Een opleiding is altijd accreditatiewaardig.
Avans leaders	Bij de ontwikkeling van toetsbeleid, toetsprogramma's, toetsen en toetsitems worden de principes van het lerende brein toegepast.	De positie van examencommissie en de toetscommissie (indien aanwezig) is conform Avans afspraken.	De onderwijsvisie en de eisen van een opleiding worden nader uitgewerkt in het opleidingskader. Dit document waar de opleiding volledig op wordt bedreven.

Bijlage: Toetskader Avans Hogeschool

Het Toetskader Avans Hogeschool is opgesteld om de kaders op het gebied van toetsen binnen Avans Hogeschool te expliciteren en te bundelen. Het document is opgebouwd vanuit verschillende bronnen, te weten: landelijke eisen, Avans afspraken en algemeen aanvaarde kwaliteitscriteria m.b.t. toetsen².

Leeswijzer

De kaders omtrent toetsing zijn opgenomen in een matrix waarbij in de rijen de kwaliteitscriteria zijn uitwerkt. In de kolommen wordt per kwaliteitscriterium eerst het uitgangspunt (of de uitgangspunten) geformuleerd (abstract), gevolgd door een concretisering en beschikbare instrumenten. Voor een aantal instrumenten geldt dat ze tijdens het moment van opstellen van dit toetskader nog in ontwikkeling zijn.

Kwaliteitscriterium	Uitgangspunt	Concretisering	Instrument
Landelijke vereisten			
1. Onderwijs- en examenregeling	Elke opleiding voldoet tenminste aan de bepalingen op het gebied van toetsen zoals genoemd in de WHW ³ .	Opleidings-OER	Kader-OER
2. Examinatoren ⁴	Voor het afnemen van tentamens en het vaststellen van de uitslag daarvan wijst de examencommissie examinatoren aan (WHW art. 7.12). Examinatoren dienen aantoonbaar gekwalificeerd te zijn. De examencommissie kan externe deskundigen aanwijzen als examinator. Indien dit niet het geval is, kan een externe deskundige alleen een advies geven over het niveau van de student in relatie tot de eisen die het werkveld stelt aan beginnende beroepsbeoefenaren.	Examinatoren zijn BKE gecertificeerd. De examencommissie stelt richtlijnen op om examinatoren te kunnen aanwijzen, op basis van de rolbeschrijving examinatoren. De academiedirectie is verantwoordelijk voor aantoonbare deskundigheidsbevordering op het gebied van toetsing en dient dit te registreren.	Kaderregeling examencommissies Rolbeschrijving examinatoren BDB-certificering BKE-certificering voor zittende docenten

² Referentie: Expertgroep BKE/SKE in opdracht van de Vereniging Hogescholen (2013). *Verantwoord toetsen en beslissen in het hoger beroepsonderwijs. Een voorstel voor een programma van eisen voor een basis- en seniorkwalificatie examinering (BKE/SKE)*

³ Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

⁴ Een lid van het personeel dat belast is met het verzorgen van onderwijs aan de desbetreffende opleiding en door de examencommissie als examinator is aangewezen (WHW artikel 7.12).

Kwaliteitscriterium	Uitgangspunt	Concretisering	Instrument
	<p>Externe deskundigen zijn dan geen examinatoren. In dat geval zijn oordelen van externe deskundigen adviezen.</p> <p>Adviezen van medestudenten (peers) en eigen reflecties kunnen worden betrokken bij de beoordeling van een student. (Mede)studenten zijn geen examinatoren.</p>		
3. Accreditatie	Een opleiding is altijd accreditatiewaardig.	Er wordt te allen tijden voldaan aan de accreditatiestandaard, waaronder ook toetsen en afstuderen (standaard 3 en 4).	Instrumenten voor de beperkte opleidingsbeoordeling juni 2013 LIC
4. Vereniging Hogescholen	Avans Hogeschool verhoudt zich tot de afspraken gemaakt binnen de Vereniging Hogescholen.	Het LIC vertaalt de gemaakte afspraken in hogeschoolbreed beleid en instrumenten.	
Avans Hogeschool			
5. Onderwijsvisie	Studenten worden zowel voor summatieve als formatieve doeleinden getoetst. Toetsen worden ingezet om het leren te sturen; ze zorgen voor feedback waarmee studenten zichtbaar stappen kunnen zetten in hun ontwikkeling.		Visie op toetsen Avans Hogeschool
6. Opleidingskader	De onderwijsvisie en de eindkwalificaties van een opleiding worden nader uitgewerkt in het zogenaamde opleidingskader. Dit is een document waarin de opleiding volledig wordt beschreven en is daarmee een belangrijk basisdocument voor studiegidsen en accreditaties.	<p>Er is sprake van congruentie tussen het opleidingskader en de in dit document opgenomen uitgangspunten toetsen.</p> <p>Het toetsprogramma maakt onderdeel uit van het Opleidingskader.</p>	Scan op het Opleidingskader
7. Brein & Leren	Avans Hogeschool bereidt studenten met de benodigde kennis, vaardigheden en de juiste beroepshouding voor op de	Bij het ontwikkelen van toetsen worden de principes van het lerende brein toegepast.	N.v.t.

Kwaliteitscriterium	Uitgangspunt	Concretisering	Instrument
	beroepspraktijk. Docenten en overige medewerkers zetten zich in om de omstandigheden te creëren voor een prettig leerklimaat en goede leerresultaten. Daarbij zijn ze voortdurend op zoek naar methoden die de leermotivatie en het leerrendement verbeteren. Recente wetenschappelijke inzichten over het lerende brein bieden hiervoor handreikingen.		
Kwaliteitspiramide			
8. Toetsbekwaamheid	De BKE/SKE richtlijnen van Avans Hogeschool zijn geïmplementeerd. Iedere docent voelt zich uitgedaagd om zelf regie te nemen in het ontwikkelen van goede toetsen.	Examinatoren zijn BKE gecertificeerd.	BKE-certificering
		Leden van examencommissies en toetscommissies (indien aanwezig) alsook alle leden van de onderwijscommissie zijn SKE gecertificeerd.	SKE-certificering
		Het LIC stelt in samenspraak met de academies en DP&O een actueel scholingsaanbod op.	
9. Toetsorganisatie	De positionering van de examencommissie en de toetscommissie (indien aanwezig) is conform de "Notitie positionering toetscommissies".	De toetscommissie (indien aanwezig) en onderwijscommissie zijn gepositioneerd onder de directie. De toetscommissie voert taken uit om de kwaliteit van toetsing binnen de opleiding (of academie) te verbeteren, indien er geen toetscommissie is, dan betreft dit een taak van de onderwijscommissie. De examencommissie is onafhankelijk. De examencommissie heeft tot taak de	Notitie positionering toetscommissies Notitie taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden borgingsfunctionaris

Kwaliteitscriterium	Uitgangspunt	Concretisering	Instrument
		<p>kwaliteit van toetsing te borgen. De examencommissie kan deze taak uitvoeren binnen de eigen commissie, maar kan hiertoe ook een borgingsfunctionaris benoemen. Deze borgingsfunctionaris/of het lid van de examencommissie met borging in de portefeuille, voert zelfstandig onderzoek uit naar de kwaliteit van het gehele toetsproces en rapporteert aan de examencommissie. De examencommissie adviseert de directie en rapporteert aan het CvB (middels een jaarverslag).</p>	
	<p>De examiner is verantwoordelijk voor de ontwikkeling, aanlevering, afname⁵ en/of afhandeling van één of meerdere toetsen.</p>		
	<p>Processen die verband houden met toetsen dan wel examens, zijn gebaseerd op de geldende Avansbrede afspraken.</p>	<p>Er is sprake van uniformiteit v.w.b. het gebruik en de inrichting van Avansbrede systemen als Osiris en de digitale toetsomgeving. Uniformiteit geldt ook voor processen die specifiek opgenomen zijn in convenanten (zoals vrijstellingen). Alle processen zijn vastgelegd (incl. taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden), vastgesteld en beschikbaar. Overdraagbaarheid van werkzaamheden, onderlinge vervangbaarheid en toepassing van leanprincipes zijn belangrijke uitgangspunten bij het procesontwerp.</p>	<p>Procesinrichtingsdocument Toetsen Avans Hogeschool</p>
	<p>Er is sprake van een volledig betrouwbare digitale toetsomgeving.</p>		

⁵ Het afnemen van toetsen kan gedelegeerd worden naar een bepaalde afdeling, zoals RET.

Kwaliteitscriterium	Uitgangspunt	Concretisering	Instrument
10. Toetsbeleid+	Elke opleiding beschikt over vastgelegd en vastgesteld toetsbeleid. Het toetsbeleid wordt gezamenlijk, structureel en systematisch ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd door alle betrokken actoren (w.o. het werkveld).	<p>Het toetsbeleid bestaat uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Visie op toetsing - Wijze van toetsen - Wijze van borging - Wijze van evaluatie <p>In het onderdeel 'Visie op toetsing' wordt beschreven wat wordt beoogd met toetsing en op welke manier dit wordt uitgewerkt.</p> <p>Binnen het onderdeel 'Wijze van toetsen' wordt zowel ingegaan op formatief als summatief toetsen.</p> <p>Binnen het onderdeel 'Wijze van borging' is expliciet aandacht voor de scholing van de betrokkenen alsook de borging van de validiteit, de betrouwbaarheid, de transparantie en de haalbaarheid van toetsen. Ook wordt de wijze beschreven waarop het afstudeerprogramma periodiek wordt gereviewd. Daarnaast is een verantwoording opgenomen ten aanzien van de verdeling van de taken tussen toetscommissie (indien aanwezig), examencommissie, borgingsfunctionaris (indien aanwezig) en onderwijscommissie⁶.</p>	SKE-certificering Format Toetsbeleid
11. Toetsprogramma's	De toetsen vormen gezamenlijk een samenhangend hbo-waardig toetsprogramma dat aansluit bij de einkwalificaties van de opleiding en	Een toetsprogramma bestaat uit een overzicht van alle toetsen die binnen de desbetreffende opleiding worden afgenomen en een verantwoording voor	Scan op het toetsprogramma SKE-certificering

⁶ Waar onderwijscommissie staat kan ook curriculumcommissie worden gelezen.

Kwaliteitscriterium	Uitgangspunt	Concretisering	Instrument
	aansluit bij de leerdoelen van de onderwijseenheden. De student wordt op verschillende momenten en op verschillende manieren getoetst. Het toetsprogramma bevat o.a. authentieke taken. Het werkveld heeft een rol in de actualisatie van het toetsprogramma.	de gemaakte keuzes (op het gebied van formatief én summatief toetsen).	Uitgangspunten voor formatief en summatief toetsen Uitgangspunten voor inzet toetsvormen Handreiking ontwikkeling toetsprogramma
	De gegevens die tezamen een toetsprogramma vormen, worden vastgelegd in Osiris. Deze applicatie vormt het bronsysteem.	De in Osiris vastgelegde gegevens worden jaarlijks geactualiseerd conform de opleidings-OER.	Osiris / draaitabel excel op basis van leerdoelen Overzicht Onderwijscatalogus
	Onderdeel van het toetsprogramma is het afstudeerprogramma ⁷ .	In een verantwoording van het afstudeerprogramma beschrijft en verantwoordt de opleiding op inzichtelijke wijze; haar eindkwalificaties, de wijze waarop deze getoetst worden (a.d.h.v. beroepsopdrachten) door wie en op welke manier prestaties worden beoordeeld en hoe de zak-/slaagbeslissing wordt genomen. Hierbij worden externe beoordelaars betrokken.	Scan op het afstudeerprogramma Protocol Afstuderen Avans Hogeschool ⁸ Handreiking voor beoordelingsprotocollen voor m.n. afstuderen (incl. gebruik van rubrics)
12. Toetsen	Toetsing geschiedt op basis van het doorlopen van de 7 fasen van de toetscyclus ⁹ en met in achtneming van de	Alle leerdoelen worden getoetst. Elke toets is gebaseerd op een toetsmatrijs. Van elke toets is een	Handreiking gebruik toetscyclus – met

⁷ Mede n.a.v. specifieke aandacht voor afstudeerprogramma's tijdens accreditaties wordt het afstudeerprogramma als apart uitgangspunt genoemd

⁸ Gebaseerd op het rapport 'Beoordelen is Mensenwerk' van de Expertgroep protocol, namens de Vereniging Hogescholen.

⁹ Bron: Expertgroep BKE/SKE in opdracht van de Vereniging Hogescholen (2013). *Verantwoord toetsen en beslissen in het hoger beroepsonderwijs. Een voorstel voor een programma van eisen voor een basis- en seniorkwalificatie examinering (BKE/SKE)*.

Kwaliteitscriterium	Uitgangspunt	Concretisering	Instrument
	kwaliteitscriteria (validiteit, betrouwbaarheid, transparantie en haalbaarheid).	antwoordmodel of een beoordelingsformulier beschikbaar. De normering en de cesuur staan vast. De afname van de toetsen is op basis van bestaande protocollen en procesbeschrijving, dit geldt eveneens t.a.v. de archivering. De toetsresultaten worden geregistreerd in Osiris, geanalyseerd en geëvalueerd. Na afloop van een toets is er een feedbackmogelijkheid voor studenten; er is in deze sprake van leergerichte communicatie.	voorbeelden hanteren kwaliteitscriteria Spiekkaarten Avans Hogeschool: - Leerdoelen en toetsing - Toetsmatrijs - Rubrics - Open vragen - Gesloten vragen
	Toetsen worden ontwikkeld op basis van het vier ogen principe.	Het ontwikkelen van toetsen geschiedt altijd in samenwerking met collega's (inhoudskundig of vanuit onderwijskundige invalshoek). Collega's kunnen zowel van binnen de eigen hogeschool zijn, als van andere hogescholen.	Indien met zusterhogescholen wordt samengewerkt: handreiking instellingsoverstijgend
13. Toetsitems	Elk afzonderlijk toetsonderdeel voldoet aan de relevante kwaliteitscriteria. Toetsitems worden gedeeld, uitgewisseld, hergebruikt en daardoor voortdurend verbeterd.		Spiekkaarten Avans Hogeschool: - Leerdoelen en toetsing - Toetsmatrijs - Rubrics - Open vragen - Gesloten vragen